

Yttrande över Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning

Högskolan i Halmstad har fått möjligheten att svara på ovan nämnda remiss och vill lämna följande synpunkter.

Yttrande

Högskolan anser att det är av stor vikt att de som söker till en lärarutbildning är väl insatta i vad både utbildningen och det framtida yrket innebär. Att stärka denna kunskap genom olika åtgärder skulle medföra att fler sökande gör genomtänka val vid anmälan till högskolan. Att studenterna är förberedda och motiverade är jämte behörighetskraven mycket viktiga faktorer för studenterna ska både klara och vilja fullfölja utbildningen.

Ett lämplighetsprov skulle, om rätt utformat, kunna ge en bild av vad som kommer att förväntas under studierna. Samtidigt är det tveksamt att i ett förberedande lämplighetsprov bedöma förmågor som är tänkta att utvecklas under utbildningen och låta dem vara ett villkor för antagning. Några av de förmågor som Högskolan i Halmstad ser är viktiga för möjligheten att genomföra en lärarutbildning infattar språk och skrivande. Inte minst för grundskollärare måste det säkerställas att studenter som ska lära barn att läsa och skriva själva behärskar det skrivna språket. Det förefaller dock vara förknippat med betydande svårigheter att via ett lämplighetstest göra bedömningen av dessa förmågor på ett rättssäkert sätt.

Lämplighetsprov skulle eventuellt kunna signalera en högre status för lärarutbildningen och vilka förväntningar som finns på de sökande samtidigt som det kan ge en bild av vilka förväntningar studenten kan ha på sin utbildning. Å andra sidan kan ett test verka avskräckande på de sökande vilket vore mycket olyckligt. Ett stort antal sökande är det som bäst säkerställer att studiemotiverade studenter är de som antas. Många sökande gör också att det krävs ett högre meritvärde för att antas vilket också torde göra att det är fler sökande med högre betyg i de framtida undervisningsämnena som antas.

Av UHR:s rapport efter de försök med prov på lämplighet som genomfördes på två svenska lärosäten framgår att den skriftliga delen av provet klarades bättre av de sökande ju högre gymnasiebetyg de hade. Sökande från studieovana hem och sökande med utländsk bakgrund

blev i något högre grad bedömda som ännu ej lämpade än övriga sökande. Detta visar på svårigheten att säkerställa lämplighet genom skriftliga prov och att få dem att visa något annat än gymnasiebetygen. Av rapporten framgår också att inget tyder på att lämplighetsbedömningen hade positiva effekter på studenternas poängproduktion eller benägenhet att stanna kvar på utbildningen. Lämplighetsbedömda var heller inte mer motiverade eller akademiskt engagerade än icke-lämplighetsbedömda vid andra lärosäten, ett och ett halvt år in på utbildningarna.

För att höja antagningspoängen krävs, som nämnts ovan, att fler söker till utbildningarna. Det är då mycket viktigt att det inte införs prov som dels kan framstå som diskriminerande mot vissa grupper, eller framför allt att de inte ställer krav på behörighet som inte är relevant för hur man klarar utbildningen.

Att genomföra prov kommer, oavsett form, att vara mycket resurskrävande. Även att ta fram provet kommer att kräva stora resurser, även om lärosätena kan samverka i detta. Dessa resurser finns inte hos lärosätena och Högskolan vill i denna del framföra vikten av att föreskriftsrätten följs av resurser till sektorn för att ta fram proven, men även för genomförandet under ett antal inledande år. Proven måste också genomföras så tidigt att resultaten kan användas i den närmast påföljande antagningen. Eftersom det är frågan om en behörighet till utbildningarna och inte ett urvalsinstrument så innebär det att samtliga sökande måste bedömas för att avgöra om de har den särskilda behörigheten eller inte. Detta kan sedan enligt förslaget överklagas. En behörighet att kan även valideras genom annan erfarenhet och begäras undantag från, vilket gör att en bedömning av lämplighet kan uppnås på annat sätt än det avsedda provet.

Högskolan menar att det kan bli svårt att konstruera ett lämplighetsprov som inte missgynnar vissa grupper, exempelvis sökande från studieovana hem och sökande med utländsk bakgrund, och som på ett rättssäkert sätt kan anpassas för sökande med funktionsnedsättningar. Det finns även en risk för att resultaten från ett genomfört prov kan begäras ut och användas på icke önskvärda sätt. Att införa krav på lämplighet som särskild behörighet för lärarutbildningar öppnar dessutom för att fler utbildningar kan komma att önska denna möjlighet. En sådan spridning av lämplighetsprövning skulle i grunden ändra systemet för antagning till högre utbildning i Sverige, och Högskolan vill här förorda att lämplighet istället skulle kunna användas som urvalsinstrument.

Om en sökande bedöms som ännu ej lämplig, ska denna då göra provet vid ett annat lärosäte för att se om hen kan anses lämplig där? Högskolan ser det som problematiskt att det kan bli olika prov som genomförs vid olika lärosäten, och att sökande anmäler sig och eventuellt även genomför flera olika lämplighetsprov inför samma antagningsomgång. Högskolan menar att man kan inte heller bortse från hur en individ som vill gå en utbildning ges beskedet att man inte är lämplig. Att högskolorna föreslås få föreskriftsrätt i frågan är positivt, men samtidigt måste det beaktas hur ett prov genomfört hos ett lärosäte ska beaktas vid andra högskolor. Detta samtidigt som det enligt förslaget kan finnas lärosäten som inte inför lämplighetsprov. Kommer det då att bli ännu större skillnad mellan studentgrupper vid olika lärosäten och kommer utexaminerade lärare från lärosäten utan lämplighetsprövning riskera att bli ett B-lag på arbetsmarknaden?

Ärendehantering

Detta yttrande har beslutats av prorektor Pernilla Nilsson efter föredragning av Brita Lundh, studieadministrativ chef.